

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

GESCHENK VAN

Wolff

H. H. van Dam

Sparck

7133 - '32

OPREGT ONDERWYS

Van de *KB 112495*

3307 W
LETTER-KONST,

Bekwaam om alle Personen in korten tyd
wel en volkomenlyk te leeren Speken en
Lezen: alwaar 't ook datze in 'er Jeugd
nog *A* nog *B* geleerd hadden.

Ten dienste van alle gemeyne Scholen
en Schoolmeesteren.

Door C. D. NIERVAART.

Van nieuws overgezien, Gecorrigeerd en Verbeterd.

Te ROTTERDAM,

Verdrukt by ANTONI van ZWAAMEN, Boek-
verkooper op 't Steiger / aan de Hooydenburg.

Onze hulpe zy in den Naame des Heeren/
die Hemel en aarde geschapen heeft / Amen.

In ons **A B C**. hebben wy van ouds af 24 Letteren/
als te weren: a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u v x y z.
maar alzo de j en v van groot nut zyn / zo mag men
met voeg 26 Letteren in ons **A B C**. bepalen.

Deze worden gedeeld in Vocalen, Liquiden, en
Consonanten, dewelke men alzo mag vertalen/
Klinkers / Half-klinkers / en Medeklinkers.

De Vocalen of Klinkers zyn deze / a e i o u.

De Liquiden of Half-klinkers zyn deze / l m n r s.

De Consonanten of Medeklinkers zyn deze /

b c d f g h j k p q t v w x y z.

De Klinkers worden alzo genoemd / oermits zy
de Woorden haren Klank geben.

De Half-klinkers worden alzo genoemd / om diez-
wille dat zy ook oeral uitgesproken worden / bog
zoetelyker dan de Klinkers.

De Medeklinkers worden alzo genoemd / uit
oorzaake dat zy haar geluid ontfangen van de Klinkers
die voor haar staan / of na haar volgen.

Onder deze stamme of Medeklydende Letteren/
zyn deze twee leste Dubbel-Letteren: te weten / x en z.
want de x doet zoo veel als es / en de z doet zoo veel als si.

De s die word mede onder de Half-klinkers geleid/
maar in kragten is zy niet meer als een Stamme of
Medeklinker.

De h en word voor geen Letter gerekend / maar
diend ons alleen voor een Aspiratie, of blazinge.

De j gestreert / die van sommige se geheten word/
en is geen Klinker / maar blyft altyd Medeklinker.

De Ypselon of Y, zoude mede voor een Klinker
gesteld konnen worden / want is nimmermeer nom.

N O T A.

Daar zyn twee Letteren die den Mond ontfluyten in het uitspreken: te weten / v en y.

Daar is een Letter die den Mond sluyt in 't spreken / dat is m.

Daar is een Letter / daar van de Tonge liggt in het uitspreken / dat is r.

Daar zyn vier Letteren die de Tonge tegen het Geheimte des Mondz doen slaan / eer men die begint te noemen: en zyn deze / d n l t.

Voorts kan men ligtelyk merken / hoe men alle andere Letteren behoord uit te spreken.

Men hebben wy nog Diphongen; die worden gemaakt van twee verscheydene Klinsers; als volgt: az / ai / ofte ay / ey / eu / oe / oi / ofte og / ug / uy / ey / Ec.

Men hebben ook Abbreviatiën, of verkortels; te weten / a. ende doet an of am / e doet en of em / o. doet on of om / u. doet un of um; En zoo voort.

Klein: Kon. Majest. steld men voer Koninglyke Majest. ; Princ. Excell. staat voer Princelyke Excellentie; wy voer met; wy voer niet; hy voer het; dy voer dat; en veel meer andere / die u d'erbarentheid wel leeren zal.

Hier na volgt nu de Verklaring der Distinctien, ende Punctuatiën, die in onze Nederduytsche Schryften geohfverbeert worden.

/ Dit word geheeten Comma, ofte Virgula, ende is een Afsondinge tusfen veel hoete Redenen / Woorden ofte Namen.

: Dit het men Colon: een Lt van eenige sententie / waar mede onderscheyden word de helft / derde ofte vierden-deel van eenen geheelē zin.

Merkt nu wel neerstelijck op het gene hier volgt / en leerd de frachten en resonantie der Letteren / wat een Letter doet / of wat twee Letteren doen konnen / wat e of ee doet / wat i of j of ij verschillen / wat o of oo hoorz klanck hebben / en wat men met u of v of wee spellen kan: als hier volgt /

Maap	Sag	Balen	Begten
Maab	Baag	Ballen	Bersten
Manen	Vaan	Saken	Gippen
Mannen	Vaan	Salkien	Gippen
Merren	Verbulen	Bozd	Kramen
Meeren	Verbullen	Boozd	Krammen
Stecken	Puten	Hofd	Poten
Steerken	Putten	Hoofd	Potten
Dee	Boken	Stekien	Deuren
Dee	Bokien	Stekien	Dueren
Hest	Komen	Steikien	Scheuren
Heest	Kommen	Stypkien	Schueren
Ben	Wozden	Limen	Schelen
Been	Wozden	Limen	Schellen
Wijf	Knopen	Wegsen	Dalen
Wijf	Knoppen	Wegsen	Dalen
Meeren	Wojen	Willen	Dipen
Wleek	Loet	Wit	Kingten
Wleek	Loet	Wit	Kingten
Winden	Huer	Wit	Kingten
Winden	Huer	Wit	Kingten
Winnen	Geropen	Daar	Waren
Winnig	Geropen	Daar	Waren

Merkt wel op 't onderscheyd tusſchen
D en W / ende u / v.

Deeren	Daren	Dyt	Vuren
Wdeeren ofte	Wdaren	Wdyt	Wvuren.

Merkt hier dat men ph vooz een f
moet pronunttiëren.

Philippus	Philistea	Orthographie
Stephanus	Philadelpkia	Philemon
Stephanus	Propheten	Philippusen
Pharao	Phariſeën	Philofophen
Joſeph	Theophrastus	Philofophie
Euphrates	Comphus	Theophilactus.

Hier pronunttiëerd men de t vooz een r
in de legte Syllabe.

Predicatie	Malitie	Edificie
Gratie	Perſectie	Suſpicie
Excellentie	Excusatie	Subjectie
Reverentie	Penitentie	Correctie.

Hier pronunttiëerd men e als h /
Dag in geen geluyk als in beemde Woorden.

Capiteyn	Cathedrale	Collegie
Canticum	Converſatie	Convent
Caluwe	Conferentie	Cardinale.

Ende honderd andere dezer gelyke / maar hier van
genoech tot op een ander end.

C.	Escaurus	Enghyegt
Emmanuel	Extimeren	Gregorius
Esaias	Etiophie	Gillis
Ezechiel	Endzagelyken	Gerard
Erasmus	Enparlyghen	Gobaard
Euzebius	Enzaamheid	Genoffice
Epiphanius	Enzameuder-	Geertruyd
Euerardus	hand.	Gilbertus
Eba		Gidean
Elisabeth	F.	Goleath
Emerentiana	Franciscus	Geconponceerd
Ericana	Ferdinandus	Geremonitceerd
Eubulius	Fortunatus	Geassistceerd
Eneas	Felix	Gedurende
Ezechias	Floris	Gezamentlyke
Eliahun	Firmus	Getuygenissen
Episcopius	Froctus	Getoygeerd
Enathan	Fadriana	Gementioneerd
Ernestus	Fubina	Generalyken
Ephraim	Flora	Gezamenneerd
Erau	Francina	Geaffectioneerd
Esdas	Frequentereude	Gerecomman-
Exofionis	Fatsoenen	deerd.
Exceptien	Figuren	Geremygd.
Excuten	Francoice	Gzaaffchappen
Enripides	Facidia	Goemingerland
Euangelium	Familier	Geconfmeerde
Emigfints	Familarelyken	Geconuceerd
Erfeuamen	Familiariteyt	Geobedeerd
Explocitie		Geftudeerd
Extraordinarig	G.	Gelegenheid
Emblemaas	Gabriel	Gecontuceerd
Exercitien	Gatianus	Godduytig

Ge

Gruegelyke	Horatus	Jeremias
Gulzigheid	Hylarius	Jephtia
Geinjuiceerd	Hettoz	Joachim
Gezebilgeerde	Hercules	Jonathan
Geimponeerd	Hybermefta	Jofaphat
Goeddadigheid	Hillegoud	Jeroboam
Geblameerd	Heftee	Jechonias
Genatureerd	Helena	Inwendigheid
Geintregeerd	Hendry	Inwendigheyt
Geconmuceerd	Hiob	Inwendigheiden
Gebofwaardige	Heracitus	Italiaanf
Bedagteniffe	Hobaardige	Jodengenoten
Geklife	Hubeijren	Ingezegeid
Gezequiceerd	Hegtemfle.	Intezogatio-
Gequalificeerde		rum
Gezeofbeerd	J.	Ignorant
Geouderment	Jefus	Iuftigatie
Geuicentieerd	Joannes	Illatie
Geconmuni-	Jacobus	Inflamatie
ceerd	Jscnel	Inperfectie
Geabamina	Jofephus	Inpozitueus
Geabbanceerd	Juftinus	Inghuerende
Gecepemeerd	Justus	Iuftitien
Geaccozdeerd.	Jaac	Inftreuctien
	Jocatez	Interesse.
	Jiborus	K.
H.	Julius	Karolus
Helias	Jafon	Kilanus
Hronimus	Jasper	Kreantius
Hugo	Jabella	Klaudianus
Huydyegt	Jacompe	Konmer
Hendry	Judich	Katharina
Herman	Juftina	Kagfandza
Hillebrand	Jophet	Kuenera
Holophernus		

Uf

Vespassianus
 Valerius
 Veronica
 Venus
 Vasthi
 Verbanus
 Verus
 Verusilla
 Verus
 Verus.

M.

Millem
 Mynand
 Moutet
 Mencilanus

Verscheyde Ampten en

Boekhouder
 Boekbinder
 Boekboeker
 Balster
 Boutwer
 Bierster
 Medicyn
 Chirurgyn
 Apotheker
 Kwalifalber
 Schynwerker
 Timmerman
 Goudsmit
 Zilvermit
 Tuwelier
 Diamantsnyder
 Steensnyder
 Kieselboeter
 Dier
 Miner

Waltraben
 Walborgt
 Waldamina
 Willemina.

F.

Fenophon
 Fantog
 Ferrer
 Fenocrates
 Falberius
 Fenophantes
 Fantippe.

G.

Glebuis

Gperius
 Gmenens
 Gszand
 Gba
 Gsiphile.

Z.

Zacharias
 Zacheus
 Zenon
 Zophitus
 Zodiak
 Zenobius
 Zebedius
 Zilpa.

Aanbagen.

Goudlager
 Beeldsnijder
 Figurensnyder
 Muntmeester
 Seplmaker
 Scherm-meester
 Schyber
 Schoenmaker
 Schilder
 Schipper
 Tepdelier
 Steenhoutwer
 Stoaardbegeer
 Zeepsieder
 Zadelmaker
 Hobenier
 Kasser
 Vleeschhouwer
 Vindzaaijer
 Vostuyfscher

Krugdenier
 Dettewarier
 Valkenier
 Herbergier
 Dooztier
 Metseleer
 Dielezaaijer
 Meeslemaier
 Raalbemaier
 Zilverhouwer
 Mandemaier
 Bussemaier
 Vleermaier
 Landmeter
 Voedemaier
 Cinnegietter
 Wagemaker
 Leber
 Druiser.

Na.

Namen der Zeventien Provincien.

Gelderland	Venegouwen	Groningen
Lucemburg	Holland	Overijssel
Vlaanderen	Zeeland	Utrecht
Vindburg	Namen	Overijssel
Artois	Zutphen	Overijssel
Brabant	Dalhemburg	Overijssel

Namen van sommige Ryken en Landen.

Engeland	Noordwegen	Holland
Duytsland	Egypten	Denemarken
Frankryck	Combarduen	Sweden
Italien	Hongaryen	Bohemien
Spanjen	Barbaryen	Prussien
Oostendyk	Turken	Polen
Walsland	Arabiën	Westphalen

Sommige vermaarde Steden.

Jerusalem	Keulen	Leenwaarden
Bethlehem	Basel	Amstelredam
Masarech	Wionstogk	Rotterdam
Constantinopolen	Wien	Dordrecht
Koornen	Lipsk	Enghuizen
Venetien	Antwerpen	Staberen
Milanen	Mynegen	Gent
Neurenburg	Middelburg	Brugge
Straatsburg	Haarlem	Overijssel
Frankfort	Leiden	Leiden
Parys	Wagfel	Weda.

De Namen der Zeben Dye Konst.

Grammatica	Musica	Geometria
Dialectica	Arithmetica	Astronomia
Ethica		

De Schippers varen met

Schepen	Henden	Pinnaken
Schuyten	Huisen	Galegen
Warbeel	Diepen	Wiedoor.

Den Smit spreekt van

Azer	Smeedhamer	Wlaasbalken
Holen	Hamer	Woudbepel
Wanbeelb	Tange	Deurslagen.

Den Schoenmaker maakt

Schoenen	Stebel	met Harst
Wanlen	van Leer	met Bek
Pantoffelen	van Hoek	met Varen
Carzen		met Bozstelen.

Den Vleeschhouwer Slagt en Slaat

Ossen	Verheng	Hamelen
Woesen	Wiggen	Wammeren
Walberen	Schape	Genten
Paarfen	Kammen	Oien.

Den Jager jaagt na

Harten	Beeren	Stieren
Hinden	Wuppaard	Ezel
Hazen	Panther	Wacheng
Woupen	Uygers	Simmen
Doghen	Eenhoorn	Wpen
Wolven	Wiphanten	Wierhatten
Wemels	Wuske	Wtters.

De Wette-waerter Verhoopt

Woter	Eren	Waarsten
Wtaag	Olie	Werp
Wpek	Wyn	Wotten
Wdogstaart	Wout	Wannen.

De Kramers loopen met

Weggen	Wpelden	Wranen	Weg
--------	---------	--------	-----

Reſtelen	Naalben	Kingen
Riemen	Kouſſe-banden	Liedjeſ
Raken	Caſſchen	Almanachen
Handſchoenen	Spiegelſ	Wantreklieſ
Hammen	Line	Wollen.

De Linne Naapſterſ maken

Hembden	Reugboeken	Slaaplaſienſ
Wragen	Doekſchuyben	Serbetten
Dagſen	Mutsen	Caſellakenſ
Halſdoeken	Tobben	Doberetten..

Cot den Lakenhooperſ iſ Laken
ban beſcheyde Dertwen / te weten:

Wit	Zwart	Goed
Geel	Bleek	Sanguyn
Groen	Wſchgraau	Paars
Blaau	Schapegraau	Purper
Ligt	Ganzegroen	Stammet
Donker	Diolet	Schaliblaau
Wyn	Scharlaken	Papegaapgroen.

In de Zyde-winkel iſ te koop

Fluweel	Saje	Hoozden
Zyde	Cryp	Linten
Wimozyn	Weerſchyn	Wiwipelen
Caffa	Bombazyn	Wnoopen ban al-
Florette	Fuſteyn	lerley ſoorten.
Camelotte	Campher	

Den Timmerman maakt Huizen van

Eyken-hout	Werven-hout	Deer-boomen
Eyſchen-hout	Beuken-hout	Druym-boomen
Witgen-hout	Berlien-hout	Wdeeg-boomen
Eyzen-hout	Wbeelen-hout	Wlater-boomen
Wpen-hout	Populier-boomen	Wugl-boomen
Linden-hout	Wppel-boomen	enz.

Aristoteles / Benedictus / Clement / Diogenes /
 Erasmus / Fortunatus / Gerardus / Hubertus /
 Iosephus / Pythagoras / Quintilianus / Ramin-
 dus / Socrates / Tertulianus / Virgilius / Wille-
 hozdus / Faberius / Uperius / Zacharias.

VROUWEN NAMEN.

Appolonia / Barbara / Catharina / Dianica /
 Elisabeth / Fabiana / Geertruyt / Helena / Justina /
 Kerstina / Leonora / Margriet / Niobe / Oda /
 Petronella / Quintia / Rebecca / Sandryn / Titia /
 Veronica / Walbamina / Antippe / Uphigenia / Silpa.

Verklaringe van diverse zoo Latynse als
 Franse Woorden en Termen / die de
 Practisus dagelijks gebruiken.

A Bälneren, herbzeenden.
 Abbreuiëren, verkorten.
 Aboleren, te niet doen.
 Abortif, een dzage die dood ter Weereld komt.
 Absenteren, herbzorgen houden.
 Absolveren, ontslaan / volēnden.
 Absolyt, ontslagen / volēnd.
 Abuseren, misbzuyken.
 Abuis, misbzuyk.
 Acceptilatie, een manier van verbintenisse.
 Accepteren, tot zyn hooge deel aanbaarden.
 Accessoir, een zake die uit een ander spruytet.
 Acces, toegang.
 Accesseurs, geleerde Mannen die de Donnigse van
 den angeleerden Hegter rimen.
 Accommoderen, behulpzaamheid.
 Accorderen, bereenigen.
 Accordatie, oerēenliamen.
 Accuseren, beschuldigen / getuygen.
 Acte, een gedaan werck / Donnigse / &c. Actie,

Actie, recht 't welk men elders toe heeft.
 Accumuleren, by een vergaderen.
 Accumelatis, vergaderinge.
 Adheriteren, goederen erben.
 Adjoincten, bygeboegde personen.
 Adjudicatie, toewyzinge / nantwyzinge.
 Administreren, bedienen / doen.
 Admitteren, toelaten.
 Adopteren, iemand booz zijn eygen kind aannemen.
 Avanceren, boozderen.
 Advers, tegenpartige.
 Adverteren, waarschoonwen.
 Advertisement, waarschoonwinge.
 Advoceren, toeroepen / gmands woord doen.
 Advocaat, boozsprake.
 Advoceren, bevestigen / van waarden houden.
 Advis, beradinge / goeddunnen.
 Affirmeren, zekeren / toezeggen.
 Ageren, oeffenen / in rechte handelen.
 Aggreëren, behagen / te danksen hebben.
 Aggreatie, behaginge / aangenaamheid.
 Allegeren, berlijten / ontlasten / boozbrengen / of
 / in rechten by brengen.
 Altereren, zig ontstellen / ontzetten.
 Altercatie, spijnging / bedinginge.
 Alliéneren, verbzeemden.
 Amphibologie, eenige donkere zeden / of twyfel-
 agtige zin.
 Ampliëren, beemeeren.
 Ample, wgt / vzeet.
 Annex, bygeboegd.
 Antecessor, boozganger / boozzaat.
 Animeren, moet geben.
 Anticiperen, te horen komen / bezraghen.
 Apparentie, begijfel.

- Codicil, iutterste Wille zonder erbinge of ontferbinge.
 Cognite, kennisse / oordeelinge.
 Collateraal, die van de zyden bestaat.
 Collationeren, tegen het pynchaal of tegen een
 ander vergelyken.
 Collecteren, by een vergaderen.
 Conclusie, heynelich verstand / bedrog.
 Commineren, dreygen.
 Committeren, ymand te werck stellen / ooch mis-
 doen / zondigen.
 Commitimus, vrieven van bevelen.
 Commotie, oploop onder de gemeente.
 Comuniceren, mede deelen / t'samen spyken.
 Compareren, verschynen / hem bertoonen.
 Comparuit, als ymand eenen anderen in Regte he-
 trefst / en dezelve niet en Compareerd / dan verkrigt
 de gedaagde oozlof van den Hobe / ende condem-
 natie van de kosten by hem gedaan / ten laste
 van den aanlegger.
 Compelleren, dwingen / by een roepen / by een
 vergaderen.
 Compenseren, vergelden / d' een schuld / schade /
 homisse of kosten tegen d' andere vergelyken / of zettē.
 Competeren, aangaan / toebehooren.
 Competenten Regter, behooryghen Regter.
 Complicen, mede-plegers.
 Comprehenderen, begryppen / batten.
 Composeren, metter minen overkomen.
 Compromitteren, hen gebzagen tot het zeggen van
 Mynnamen.
 Compulsiōis, bedwang-vrieven.
 Concederen, verleenen / gunnen / geven / toelaten.
 Conferneren, aangaan / aanzien.
 Concineren, cieren of t'samen boegen.

Concluderen, t'samen de zake in Regte besluyten.
 bezoeken / in Regte aanspzeihen.
Confereren, t'samendzagen / of sluyten.
Concurreren, mede-loopen / mede-beelen.
Comdemneren, doemen / bewyzen.
Conditioneren, bespzeihen.
Confessie, bekentnisse.
Confirmeren, bevestigen.
Consisqueren, de goederen verbeurd maken.
Conformeren, begeelphen.
Connixeren, booz de bingeren zien / gedoogen.
Copiëren, dubbél maken / oerbloebig maken.
Copuleren, vergaderen.
Conquesteren, verkriggen. **Consequent**, verbolg.
Conserveren, bewaren / beschutten.
Considereren, aanzien / aanmerken.
Consigneren, iet ymand betuyzen / of in handente
 stellen / als pand booz schuld.
Conspireren, s'waad opzet tegen zyn Obersten make.
Constituëren, magtig maken / ymand in zyn stede
 stellen / om iet te doen of te boen of te bevolgen.
Consulteren, raden / raadslaan.
Contemplatie, opmerkinge.
Contenteren, eygch maken.
Consenteren, te hede stellen.
Contentieuse zaken, twiſtige zaken.
Contesteren, heroeven.
Continuëren, volharder / zyn voozdeel bevolgen.
Continuatie, houdinge van eenige dingen / in ee-
 ren wezen / agterbolg.
Contradiceren, tegen zeggen.
Contraheren, tegen een ander iet aangaan.
Contract, boozwaarde.
Contracte ahenuptiael, huwelijke boozwaarde.
Contrarie, tegen of wederſpanning. Con-

- Delatoire Exeptic**, als men de zaak zoekt uit te stellen.
Deligenteren, beneestigen.
Dimunitie, vernederinge.
Diminueren, verminderen / bidden een somma van
 kosten in rechten gedaan verminderen.
Derectelyken, rechtspien.
Discretie, verstandigheid.
Disponeren, beschikken / stellen.
Dispositie, een omdentelghe beschikkinge of stellinge.
Disimulatie, gebeyngtheit.
Distaheren, afstrekken / verzeemen.
Distribueren, uytdeelen.
Divers, verscheyden.
Diversiteyt, verscheydenheit.
Diverten, verhoeren / afleeren.
Devorie, schiepdinge des Huwelijcs.
Devulgere, verzeemen onder de Gemeente.
Doceren, leeren / doen sijn.
Domicilie, woonplaats.
Domisilien kiezen, plaatsen kiezen / als men nergens
 huyt en hand.
Dixdomicilie houden, huysbaest of Stedebaest bly-
 ven wonen.
Donatie, gifte / byn overgebinge / als men iet eygen
 over geest.
Donate causa mortis, gifte die men in 't Dood heb-
 de doet door Notaris.
Doreren, begiften / bezaben.
Dote, Huwelijcs goed.
Dubiteren, dubbelen / twyfelden.
Duel, kamp / tweestryd / tweegebegt / tweehamp.
Dupliceren, dubbelen.
Durabel, duurzaam. E.
Ederen, uitgeben / openbaren.
Editie, uitgebinge. Edict,

- Edict, generaal Gebod.
 Edificie, bouwen / timmeringe.
 Effaceren, undoen.
 Effectuëren, de zaken met de werken volbrengen.
 Effect, 't geene zoo volbragt is / uitgang des werks.
 Egaal, gelijk.
 Emanciperen, iemand zyn zelfs Doogd maken / ge-
 lyk den Vader den Zoon maakt.
 Emenderen, beteren.
 Eminent, verheven / uitsiekende.
 Emolumenten, profyten / baten / blygten of ge-
 win dat men van den arbeid of dienst heeft.
 Emptie, hooftinge.
 Exempt, Exemt, uitgenomen / by.
 Enfraincte, gebroken zekerheid / of misbruik recht.
 Enorm, leelyk / ongeschikt.
 Equeste, onderzoek / getuigenisse.
 Equipolleren, gelijke.
 Equiteit, gerechtigheid.
 Erigeren, oprigten.
 Erreur, dolinge.
 Esclauderen, onêere.
 Estimeren, waarden / of agten.
 Evident, oogschynlyken / klaarlyken.
 Examineren, onderzagen / onderzoeken.
 Exipiëren, uitzonderen / uitnemen.
 Exceptie, uytneiming.
 Excluderen, uitsluiten.
 Exclus, ban / uitgesloten.
 Excommunicatie, ban.
 Excommuniceren, bannet.
 Excusatie, ontschuldiging.
 Exëcuteren, iemand tot volbröninge van het ge-
 wysde brengen.
 Exempt, by / uitgenomen.

Illigitime, ontrou / haſtaard / niet wettig.
 Imagineren, begypen in 't herte.
 Imiteren, herbolgen.
 Impetreren, herwerben / herkrugen.
 Impetrant, herwerber.
 Importuin, laſtig / ſtwellijck / zonder ſchaamte te
 mand moeijelijck ballen.
 Imploreren, auroepen.
 Impoſeren, Inponeren, opleggen / ten laſte leggen.
 Impoſt, inſtellingen / of belagten.
 Impugneren, tegenſtriden.
 Impugnateur, tegenſtrider.
 Imputeren, wyten.
 Inadvertentie, onwetendheid / als men geen wete
 ontfangen heeft.
 Incident, inballinge / gelijck als Partje een ander
 Materie bybrengt om de zake te bewimpelen.
 Inconvenient, ongebal misbal.
 Inculperen, beſchuldigen.
 Incurteren, ballen / gebal als men in ſchade valt.
 Indemneren, ontheffen.
 Indispoſitie, ziekte of ongeſchiktheid.
 Induceren, inlyen / wyg maken.
 Inept, onbetwaam / niet dienende.
 Infaam, verloog.
 Inſingeren, veyen / te niet doen.
 Infracteur, indyker / overtreder.
 Infractieux, onbruytbaar.
 Ingratitude, ondankbaar.
 Injuriëren, laſteren / ſchelden / onêr na zeggen.
 Injurie, ſchade / onêr / ſchoffterigheid.
 Innoveren, hernieuwen / of weder beginnen. (de.
 Inpertinent, onbehoorlijck / ten propoſite niet dienen.
 Incereren, inwoegen / tuſſen ſtellen / vghaegen.
 Inſpiciëren, inzien / beſchouwen. In-

Inſpectie oculaire, wogen-ſchynlijken bezittinge.
 Inſinueren, de wete doen.
 Inſolidum, gantselijcken of byzondere.
 Inſolvent, die niet betalen en kan.
 Inſtitueren, inſtellen / gelijck als men iemand zyn
 Erſgenaam maakt.
 Inſtantie, beginsel.
 Inſtrueren, onderwijzen.
 Inſtructie, onderwijzinge / leeringe.
 Inſtrument, tuug / werktuug / of eenig Geſchijft
 van iemands handel.
 Intendit, de principale meyninge van den Eyscher.
 Intentie, meyninge.
 Intenteren, herzeelen / aanleggen / beginnen.
 Interdiceren, verbieden.
 Interest, ſchade / agterdeel.
 Intimeren, ontbieden / aankondigen.
 Interineren, van waarden doen houden / 't geene
 men herwozen heeft.
 Interloqueren, een zake met geene uitteſpke bonniſſe
 wyzen / gelijck ten toone of om meêr geſchreven te
 worden / 't welk men noemt bonniſſe met een ſtaart.
 Interrumperen, iet by brengen / daar men de zake
 mede beragtert / of doet ſtulle ſtaan.
 Interrupt, afgebroken.
 Intervenieren, voor iemand de zaak aanhaarden /
 of hem het Proceſſ aandragen.
 Invaderen, aanbaren / inballen / aanrandſen.
 Inventariëren, beſchryben / gelijck als men eenige
 Goederen / Huysraad / of iet anders beſchryft.
 Invoceren, auroepen.
 Involveren, inwentelen.
 Involutie, inwentelinge / beſtelikinge.
 Itereren, herbatten / herhalen.
 Iteratie, wederom op een nieuws. C 3 Ju-

Motyf, beweegfel / beweegreden.
 Multipliceren, vermeenigvuldigen / vermeerbereken.
 Mulifteren, straffen.
 Municiperen, Burger-recht geben.
 Muniëren, bewaren / befchermen.
 Monumenten, befcheid / dienende tot befcherminge
 van iemands recht.
 Murmureren, moezen / moezen.
 Mutilacie, herminkinge van eenige leden.
 Namptiferen, opleggen / befchieten / gelyk men by
 probitie en onder cautie eenige fommen af Soederen
 vop of boozt hængt.
 Nampt of Namptifement, 't geene alzo opgedragt
 Narreren, berhlaren / bertellen.
 Necesficeren, noodigen.
 Necesfiteit, nood / gehzel.
 Negatyf, 't geen men booz leugenagtig ontkennen
 Negotiëren, befchikken.
 Negligent, onagtfzaam.
 Negligentie, onagtfzaamheid.
 Neutre, nog d'een nog d'ander.
 Neutraliteit, onzijdigheid.
 Nihilipenderen, berfuaden / booz niet agten.
 Notaris, een Schryber die der Menschen handelen
 gen der toekomende gedenkenisse fchryft.
 Noteren, opfchryben ter bewaarnisse.
 Notitie, opfchrybinge / kennisse.
 Notule, 't gefchryft by den Notaris gefchreven.
 Nol, han geender waarden / niets.
 Nulliteit, 't geene niet met allen te gebieden heeft.
 O.
 Obediëren, onderdanig wezen.
 Obligeren, berpluden.

- Obligatie, verbintenisse / spyzigende uit eenige Con-
 tractee of schuld.
- Obscur, donker.
- Observeren, onderhouden.
- Obsteren, letten / verhinderen.
- Obtineren, berwerben / verheggen.
- Obveniëren, te genoete komen / verhoeden.
- Objiciëren, letten / boozwerpen om te beletten.
- Occasioneren, veroorzaken.
- Occasie, oorzake.
- Occuperen, innemen / besommenen / in gedagte ho-
- Octroijeren, toelaten / gunnen / toestemmen.
- Octroy, toelatinge.
- Omitteren, agterlaten / verzuemen.
- Omissie, bergetenheid / berzuymtheid.
- Opereren, werken.
- Operatie, heugt / werkinge.
- Opineren, meenen.
- Opine, 't goebbunnen of meeninge.
- Opponeren, berwerben / tegenstellen.
- Oppositie, berwerbings / tegenstellinge.
- Oppreseren, verbzuliken.
- Oppresie, verbzulikinge.
- Optie, heuge / hezinge.
- Ordineren, beschikken / bestellen.
- Ordinaris Regter, is den Regter daer men hoog
 hoogd in regte betrokken te woorden / of Compe-
 tenten Regter.
- Ostenteren, toonen. P.
- Pandectæ, een Boek dat allerley dingen in 't gemeen
 begryp of inhoud / getykt 't Boek Digestorum.
- Partialiteit, partyschap / twischtigheid.
- Patent, openlyk / Wokhelyk.
- Patenten, opene Wokhelyk.

- Procuratie ad negotia, om eenige zaak te beschikken.
 Prodigneren, boozhengen / verdoen / verkwisten.
 Prodigne, swijst-goed.
 Producieren, boozhengen / getuygen / leyden.
 Prohiberen, verbinden.
 Projiciëren, boozwerpen.
 Prolix, lang / hzeet / wpt.
 Prolongeren, verlengen.
 Promoveren, boozderen / iemand booz eenen ande-
 ren ergens toe helpen.
 Pronuntiëren, uitspreken / bonnis geben.
 Prophaneren, eenige Kerken of Tempels verbeeten
 of schandaliseren.
 Proportioneren, vergelyken.
 Proposieren, booznemen / boozstellen / of laten dunken.
 Prorogieren, uitsstellen / verlengen.
 Propogatie, verlenging.
 Proprietaris, egenaar of Heer van de Goederen.
 Proprieteit, eygenschap.
 Proscriberen, berzenden / beragten / of openbaarlyk
 verdoemen.
 Prosequeren, gedurighlyk verbolgen.
 Protegeren, beschermen / behoeden.
 Protectie, bescherming.
 Protecteur, beschermmer.
 Protesteren, openbaarlyk betuygen / beroepen
 booz recht.
 Protocol, bewoep-boek / daer men iets bante booren
 inne schryft of opteekent.
 Provocieren, uitspreken / beweeken / appelleren.
 Publiceren, openbaren / bekendigen.
 Publicq, openbaar.
 Purge, ontschuldig.
 Purgeren, ontschuldigden / reynigen.
 Purificeren, reyn maken.

- Purificatie, reinmakinge. Q.
 Qualificeren, hoedanig maken.
 Qualificatie, hoedanigmakinge.
 Qualiteit, hoedanigheid / gedaante / aanhang of
 gelegentheid.
 Quancimioris, een Actie die geintendeerd woꝝd als
 iets te duur gekogt is / of boven de waarde / by
 bewelke men bezoght restitutie van de Penningen
 daar voꝝr gegeven / met presentatie van 't gelog-
 te goed te restituëren.
 Quanti plurimi, daar by bezoght men zoo heel meer
 als gebonden zal woꝝden hem toe te komen.
 Quantiteit, grootheid.
 Quarte, vierde deel.
 Querelle, slagte.
 Questie, een vꝛage / geschil.
 Quiteren, kwyt schelden.
 Quitantie, kwyt schelding.
 Quohier, of Cohier, eenig Reken-boek.
 Quote, deel. Quoteren, tekenen / tellen / beelen.
 Quotiseren, schatten. Quotifatie, schattinge.

R.

- Raderen, uitschabben.
 Rasure, uitschabbinge.
 Rapelleren, wederroepen.
 Rapporteren, overbrengen.
 Rapport, aanbꝛenging / overbragt / bescheyd.
 Rapt, schaking / roof.
 Rate,ragt / zeker / styf / gelegentheid.
 Ratificeren, van waarden houden. (Wysf.)
 Ravestisement, onderlinge makinge tusschen Maſſen
 Recapitulere, in kort vertellen / of berisken het
 geene eens gedaen is.
 Recapitulatie, vertellinge in 't kort van 't voꝝr gedaen.
 Recepte, eenen ontfang. Re-

- Retracteren, vermaken / wederom berhandelen /
 of webezoepen.
 Retroacte, 't geene naat gedaan / of leest gedaan is.
 Reveleren, ontdeeken.
 Revideren, herzien.
 Revisie, herzieninge.
 Revoceren, webezoepen.
 Revocatie, webezoepinge.
 Retis, herwerberegse.
 Rejiseren, berwerpen.
 Rigueur, wreedheid / strafheid.
 Regoureux, wreed / straf.
 Ruineren, bederven.
 Ruine, bederfeninge. S.
 Sacrilegie, stich-roof / kerst-diefste.
 Saisie, bezit.
 Salaris, dienst-geld.
 Salveren, behouden / beschermen.
 Saluratie, bescherminge.
 Salut, zaligheid.
 Satisfactie, voldoeninge.
 Sauvegarde, 't behoud van den Ransse.
 Schandale, beschamen / ergeris.
 Schandaliseren, ergeren / aan'toot geben.
 Secluderen, dypen sluiten.
 Secluse, dypensluitinge.
 Secret, afgescheyden / heymelyk / verholen.
 Secretaris, die heymelyke dingen schryft.
 Seditie, oploap / hercoerte onder de gemeynthe tegen
 de Oberheid.
 Senatus consultus, den Obersten Raad.
 Sensible, zinnlyke / gevoelyken / verstandelyken.
 Sequestie, afgescheyden hoer d'een en d'ander.
 Sententie, 't getwygde Bonnisge.
 Signifiëren, beteekenen / laten weten. Si-

Van de Letter-konst.

49

- Sicaria lex, een Wet op de Dood-slagers / Moord-
 berg en Fongn-geberg.
 Simuleren, beynzen / bewimpelen.
 Simulatie; beynzinge.
 Singulier bezondert / uitnemenlyk.
 Sinistelyk, loaglyk / hebziegelghen.
 Situeren, stellen in rege / iemand vertoouen of
 doen honen.
 Situatie, stellen / gesteltenis / stand / gelegentheit.
 of eygenschap eender plaats.
 Solemniseren, bieren / Feest houden.
 Solemniteit, Hoogtyd / Feest.
 Solliciteren, verzoeken / aanzoeken.
 Sollicitatie; de verzoeking.
 Solvent, iemand die magtig is syn schuld te betalen.
 Solveren, ontbinden / verlossen / betalen / paagen.
 Sommeren, manen / afboyceren.
 Sommarie, maninge. (den.)
 Sommare, of sommierlyk, hoortelyk / met hoort woor-
 Sorteren, uitzonderen.
 Souverein, Ouerste / Opperste.
 Specialyken, byzondere.
 Specificeren, in 't byzondere verklaren.
 Speculatie, opmerkinge / bespeuren. (ten.)
 Stateren, doen staan blyben / houden staan / opschot-
 Statueren, instellen / vaststellen / willekeuren.
 Statuyten, instellingen / landwetten.
 Stileeren, de practyk ingeben of daen verstaan.
 Styl, 't gebruik of maner van doen van de practysing.
 Scipuleren, toezeggen / beloben.
 Strictelyken, eigenlyken / scherpelyken / nauwelyken.
 Subalterne Regters, syn Regters die ten bynitide
 onder de Magistraat staan / als die van de Waken-
 halle / Weeg-kamer / en andere.

Sub

Tribult, tol / schattinge.

Triumpheren, zegenpaleu.

Troubel, beroert / onklaar.

Tumult, oproer / oploop / getoos.

Tuteur, Doosd / Admirel.

V.

Vacantie, ledigheid / geregt's stilstand.

Vacant, ydel / onbediend.

Vagebond, lidig ganger / land-looper.

Valetudinair, zieckelyk / zwak.

Valeur, waarde / puz.

Valideren, gelven.

Vehement, kragtig / gewelbig.

Vendiceren, hem toefchryben of eygenen.

Ventileren, wamen / reden zisten / windelen.

Venducie, berhooping.

Verbaal, berteken / berhaal.

Verbaliseren, mondeling berhalen.

Verificeren, waer maken.

Veritabel, waeragtig / of opregt.

Vermiljoen, Berg-rood.

Verferen, berkeeren / oeffenen.

Vexatie, kwellling / moeyten.

Vexeren, kwellen / plagen.

Vice-Admiraal, Onder-Vloot-Heer / Onder-Zee-Oberste.

Viceroy, Onder-Koning.

Vigeren, kragt hebben / bloeyen.

Vigueur, fierhite / kragt.

Vill, flegt / gierig.

Vilipenderen, beragten / berfinaden.

Violeren, berkragten / schenden.

Violentie, berkragtinge / schendinge / geweld.

Visite, bezoeking.

Visiteren, onderzoeken / bezichtigen.
 Virupereren, lasteren / betragten / besmaden.
 Vacatie, beroep.
 Vaceren, roepen / beroepen.
 Vociviteren, kisten / schizenwen.
 Volumen, een deel eens gantschen Boeks.
 Voluntaire, bytwillige / gewillige.
 Vulgair, gemeen / slecht.

U.

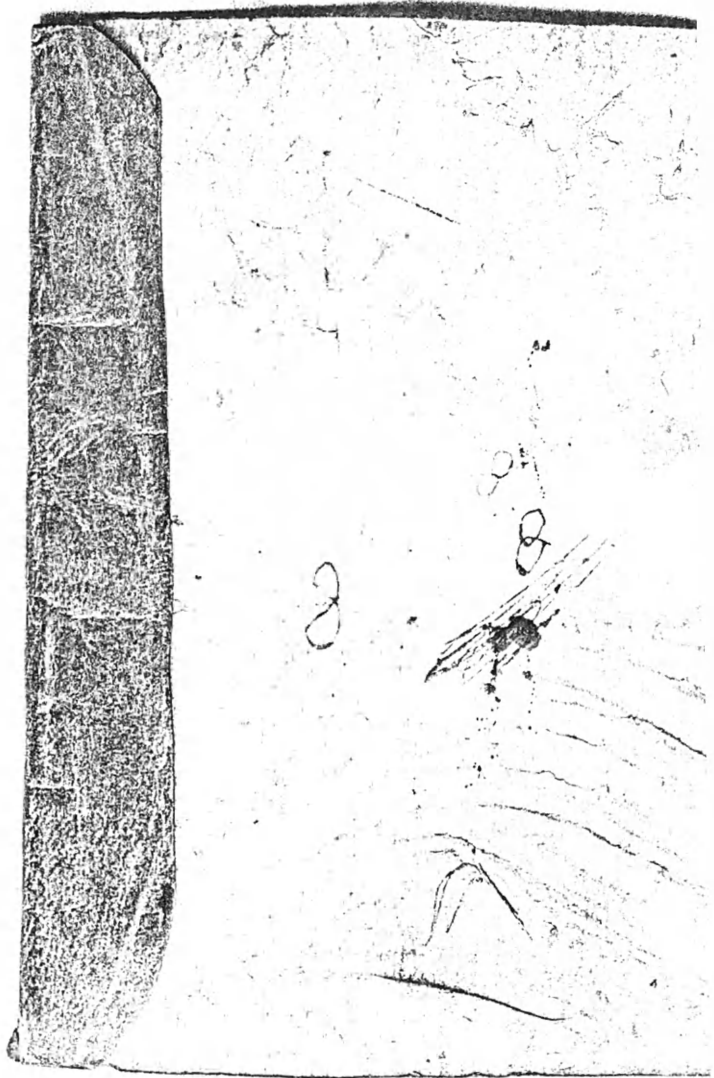
Umbrage, schaduw.
 Unanim, eenmoedig / eendzagtig.
 Uniëren, berèenigen.
 Universeel, algemeen.
 Universiteit, Land-school / Hooge-school.
 Urinaal, pis-glas.
 Usantie, gebruik.
 Useren, gebruiken / berstyten.
 Usurier, woekenaar.
 Usurpateur, bezitter tegen recht.
 Usurperen, bezit nemen / gebruiken / misbruiken.
 Utiliteit, nut / nuttigheid.
 Util, nut / hooydeelig.

W.

Waarderen, kennisse van de waarde geben / bezigten.
 Waarschap, waerheyt / gerand / belaste van quatessement.

Z.

Zak, taan-roep / teeken-kring.

E N D E

9-54	3 m.	0-27	3 m.
8-48		8-24	
7-42		7-21	
6-36		6-18	
5-30		5-15	
9-45	5 m.	4-12	2 m.
8-40		3-9	
7-35		2-6	
6-30		1-3	
5-25		0-0	
9-36	8 m.	0-18	2 m.
8-32		8-16	
7-28		7-14	
9-63	7 m.	6-12	2 m.
8-56		5-10	
7-49		4-8	
4-16	4 m.	3-6	2 m.
5-20		2-4	
6-24		1-2	
7-28		0-0	
8-32		0-0	

10 m. 10 | 18 | 10

9 m. 19 | 18 | 81

8 m. 8 | 18 | 64

7 m. 7 | 18 | 49

Castel van Amstelveen

90	100	500	1000
44	45	46	47
35	36	37	38
26	27	28	29
17	18	19	20
8	9	10	11
0	1	2	3
14	15	16	17
25	26	27	28
34	35	36	37
43	44	45	46
52	53	54	55
61	62	63	64
70	71	72	73
79	80	81	82
88	89	90	91
97	98	99	100

Elter Onghle d'Amstelveen